Çağrı

Kişmir Celâleddin
Sıtkı Şahap
Çağlar Behçet Kemal
Halıcı Feyzi
Ardağı Adnan
Bozok Osman
Erdoğdu Mustafa
Öztelli Cahit
Aşar M. Sami
Halıcı Mehdi
Dil Şahinkaya
Sâmanoğlu Gültekin
Özdil Ümit
Gezerler Nurhan
Deren Sadettin
Belli Şemsi
Berke Fikret Baha
Dirikoğlu Beşir
Geçer İlhan

AYLIK FİKİR ve SANAT DERGİSİ

Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden
FEYZİ HALICI
Dizildiği ve Basıldığı Yer
Mars T. ve S. A. Ş. Matbaası — Ankara

ÇAĞRI

AYLIK FİKİR VE SANAT DERGİSİ

İdare yeri ve haberleşme adresi:
İstanbul Cad. 81 Konya
Tel: 1491
Abone şartları:
Yıllığı: 6 lira
Fiatı : 50 kuruş

Yıl:1 KASIM : 1957 Sayı: 2

ATATÜRK GÜCÜ

Celâleddin KİŞMİR

Atatürk Devrimlerinin daha çok batıya yöneldiği bir gerçektir. Ama, bu toprakların havası, karekteri, tarihi ve geleceği de dikkate alınacak devrimlerin bilhassa Türk'e doğru olması istenmiştir. Devrimlerin yayılması, yerleşmesi ve yaşaması ancak bu suretle mümkün olmaktadır. Türk Ulusunun medeniyet dünyasındaki yeri ne idi? Gelecekte ne olmalıydı? Dilimizi, tarihimizi, san'atımızı değerlendirmek, hür ve bağımsız bir hale getirmek nasıl başarılacaktı? Yüz yılın gidişine ayak uydurmak, gerçeklerini benimsemek mi, yoksa eski hastalığımıza dönüp habersiz ve nasipsiz yaşamak mı gerekecekti? İşte, batının eskimesini ve ölmesini bilmiyen ışığı burada yetişti. Atatürk Ulusunun kabiliyetli, zekı, çalışkan olduğunu biliyordu. Onun, Cumhuriyet'ten sonra da geri ve uyuşuk kalıplar içinde yaşaması bir bakıma ölümü demekti. Atatürk ilk iş olarak Ulusunun dil, din, ve kültür gerçeğini tanıttırdı. Medeniyet Dünyası, Türklerin de bir yeri olabileceğini kabul etti ve ona düşüncesi, ilmi, sanatı hür olan uluslar arasında yer ayırmak zorunda kaldı. Bundan sonradır ki hür ve medenî bir insan olmanın en tabiî hakları olan devrimler kendiliğinden yürüdüler, yerleşmeye başladılar. Büyük Mustafa Reşit Paşa'nın Tanzimat Hareketi bile yüz senede Atatürk Devrimleri kadar tez yürüyemediler.

Yurdumuzun her geçen gün yeni gerçeklere yönelmesi, batıya ve insanlığa yaklaşması Atatürk gücünün eliyle gerçekleşmektedir. Bu güçte, Türk Ulusunun sanatı, tarihi, edebiyatı, tekniği tek kelime ile uygarlığı var. Atatürk, "TÜRK MİLLETİ ZEKİDİR, TÜRK MİLLETİ ÇALIŞKANDIR" demekle dünü, bugünü, yarını ve yarınları hazırlamasını bilmiştir. Atatürk, sadece bir büyük kişi değil, sadece bir kahraman değil, bir fikir ve sanat adamıydı da! Daha kurtuluşun ilk günlerinde; "MAARİF VEKİLİ OLARAK MİLLİ KÜLTÜRÜ YÜKSELTMEK EN BÜYÜK EMELİMDİR!" diyen O'ydu! "ASKER OLMASAYDIM, AKTÖR OLURDUM." sözü O'nundur. Yine; "YÜKSEK BİR İNSAN CEMİYETİ OLAN TÜRK MİLLETİNİN TARİHİ BİR VASFI DA GÜZEL SANATLARI SEVMEK VE ONDA YÜKSELMEKTİR! BUNUN İÇİNDİR Kİ MİLLETİMİZİN YÜKSEK KAREKTERİNİ, YORULMAZ ÇALIŞKANLIĞINI, FITRİ ZEKÂSINI, İLME BAĞLILIĞINI, GÜZEL SANATLARA SEVGİSİNİ VE MİLLİ BİRLİK DUYGUSUNU MÜTEMADİYEN VE HER TÜRLÜ VASITA VE TEDBİRLERLE BESLEYEREK İNKİŞAF ETTİRMEK MİLLİ ÜLKÜMÜZDÜR!". demiştir.

Biz ancak Atatürk'ün yolunda yürümesini bildiğimiz müddetçe yeni bir uygarlığa kavuşacağımıza ve ileri bir topluluk olacağımıza inanıyoruz.

DİYEBİLDİĞİM KADARI

Şahap SITKI

Son Alman romantiklerinden Ricardo Huch (bu ünlü kadın yazar, sekiz on yıl önce 78 yaşında öldü) un "Romantizm" adlı eserini dilimize çevirirken Halit Yavuz'a yardım ettimdi. O günlerde, bir kelime Almanca bilmediğim hal-, de, böyle bir çalışmaya nasıl katılabileceğim çok soruldu. Hattâ bugün Çetin Altan dostum bile o tercümeye adımı koymaya hakkım olup olmadığını sorar durur. Dr. Adnan Adıvar, Ataç, S. Eyüboğlu, N. Hızır gibi bu türlü çalışmaları doğru karşılıyanlar, teşvik edenler çıktığı gibi, S. K. Yetkin, B. Tuncel gibi pek yersiz bulanlar da çıkıyordu. Öyle sanıyorum, Tercüme Bürosu bu ikinci gögüşe uyup bu çalışmaların kökünü kazıdı. O gün bugündür artık Tercüme Bürosundan eser de çıkmaz oldu ya! Oysa, o tercümelerin kusursuz oldukları savunulamazsa da (hele benim yönümden), hiç değilse Türkçeyi bir iyice yazmak gibi bir iddiaları vardı; inceliyenler de nedense başarılı buluyorlardı ki, yayınlanıyordu.

Diyeceğim, Ricardo Huch, bu eserinde, Alman romantizminin öncülerinden, belki de tek meziyetli başarılı bir Shakespeare mütercimi diye bilinen Schlegel'den söz açarken Lessing'in bir cümlesini hatırlatır: "Herkes çalışkanlığiyle güvenebilir". Schlegel'in başladığı bu eşsiz tercüme işine, daha sonraki yıllarda, L. Tieck devam eder. Genç dostu G. Baudissin, bir de kıziyle. "Schlegel - Tieck Tercümesi" diye anılan bu eser, yalnız Almanya'da değil, yeryüzünde büyük bir başarı kazanır. En ünlü Shakespeare'cilerin başları darda kaldı mı, bu ana esere başvururlar.

Tieck, esere yazdığı bir sonsözde şöyle der:

"İşte beni yıllardan beri her gün, hattâ her saat uğraştıran bu iş bitti. Güç yahut karanlık bir bölümdeki üç yahut dört mısraı yoluna koyabilmek için, kimi zaman bir saat uğraştığımız oldu. Mütercim, elindeki işi çok daha önce kendi odasında, her yönden tamamladığını sanırken, beraber çalışmaya başlayınca, sayısız yeni deyimler, denemeler yaratır, sonra bunları da beğenmeyip atardık. Bunun için, piyeslerin aslını, bizim incelediğimizi sandığımız kadar inceden inceye tanımıyan biri çıkıp şurada yahut burada, hiç kuvvetini yitirmeden, bir mısraı daha hafifletebilir, daha serbest bir deyiş bulabilir; çünkü kendinden önce esaslı şekilde çalışmış olan birine peyrevlik eden kimsenin, işin yorucu tarafını hazır olarak bulmak gibi bir rüçhanı vardır taze, yorulmamış bir kafayla çalışmanın gözden kaçırdığı bir deyişi kolayca buluverir.

"Beraberce düzeltmeler yapmak, tam

—(Devamı 16 ncı Sayfada)—

«CİHAD - I MUKADDES»

Kar kefenim oldu bahar yolunda..
Haraç mezat oldum ben yâr yolunda..
Kanım ateşperest, gönlüm putperest,
Kafam Allahımı inkâr yolunda...

★

Bazı, derdim, koşup fesat uğruna
Yel olmak gündelik hasat uğrunda;
Bazı saç kestirmek gibi ihtiyaç
Derimi yüzdürmek maksat uğruna...

★

Bir kezzab oyuğu en sert taşımda.
Bir umman tuzu var her göz yaşımda.
Her gece bir mehtap doğar gönlüme;
Her gün "Çark-ı felek" benim başımda...

★

Sevabı günahça işlemekteyim;
Günaha açıkta başlamaktayım.
Koynumda kaygusuz yatsın melekler,
Kendimde şeytanı taşlamaktayım.

★

Yıldızlar emrimde nöbetçi nefer;
Uyusam koynuma giriyor zafer..
Bildim: asıl düşman karşımda değil;
Nefsimle cihada çıktım bu sefer...

Behçet Kemal ÇAĞLAR

ÇAĞRIŞIM.

Feyzi HALICI

Limonatayla doldurulmuş bir kavanozda bir insanın boğulabileceğine bir çocuğu inandırabilir misiniz? Sanat eserlerinin zaman üzerinde çeşitli değer ölçüleriyle yansıması hiç bir zaman bugünkü kadar şaşırtıcı olmamıştır.. Türlü beğenilerin çağırışımları karşısındayız. Okuma zevkimize ışık tutacak, sanat eserlerinin akımına yön verecek bir eleştirmecinin yoksunluğu, edebiyat alanında bu denli çeşitliliğe, tür olarak ayrıntılara sebep olmuştur, kanısındayız..

—O—

Tepenin ardı bir yeni tepe, hesabı, sanat çalışmalarını bir davranışın, bir başlangıcın mutlu neticeleri olarak düşünmek icap eder. San'at çabası, san'at gücü bir arayış süresi boyunca sanatcıya kişilik kazandırır. Cemiyetleri sanat eserlerinin iç dünyalarına çekmek gayreti sanatçıdan çok eleştirmeciye düşer. Çağların maddî, manevî durumlarına göre sanata şekil vermek yerine, çağları san'at eserleriyle sınırlamak akıllıca, faydalıca bir iş olsa gerek..

—O—

Bütün iş, deniz suyunu elekle taşımak, iğnenin deliğinden bir treni ışık hızıyla geçirmekten ibaret değildir. Olay, bu günün sanatcısını yarına kalacak sanat eserlerinin niteliğine, günlük akımlardan sakınarak, zekâsını, kalemini uydurabilme gayretidir. Asırlar günümüze taşıran soy sanat eserlerinde türüm türüm bir kişisel deyişin, çağ-üstü bir davranışın rüzgârlı havasını duymuyoruz..

—O—

San'atta zevk kavramı ne yönedir? Yirmi birinci asır insanlarında san'at eserlerine gösterilmesi mümkün, vektöryel tepki nasıl olabilir? Belirli bir ortamda kelime olarak, cümle olarak dilin direnişi ve yayılışı ne dereceye kadar, ne şekilde gerçekleşebilir?.. Yarının insanı çerçeveye mi, öze mi önem verecek, güzeli mi, faydayı mı birinci plânda düşünecektir. Okuyucu, maddî endişeler kaygısıyla, adetâ istimlâke tâbi tutulan ömür çizelgesinden hangi tip sanat eserleri için cömertçe zamanını ayırabilecektir..

Sanat dünyasını, öncelik düşüncelerden, zaman içinde donmuş olmaktan kurtaracak bir Jül Vern'e o kadar ihtiyacımız var ki...

—O—

Örneğin bizde çokluk sanatcının cemiyete etkisi yaşadığı çağ boyunca oluyor, sonrası ne dil kalıyor, ne eser kalıyor, ne isim.. Şark insanı öyle düşünüyor olmalı: Geçici kıymet hükümleriyle eserlerden önce isimler büyütülüyor. Dönüşü mümkün olmıyan kat'î hükümlerin esiri oluyor insan. Büyük sanatcı unutmamak ıstırabını yaşarken duyan, bu ıstıraba çareler arıyan kişidir.. Kültür kadar, kabiliyet, kabiliyet kadar zekâ, zekâ kadar ileri görüş, sanatcıya büyük yörüngeler üzerinde çağlar ötesine alır götürür, âbideleştirir.. Bir Yunus Emre ile bir Abdülhak Hâmid'in bu yönden incelenmesi günümüz sanatcısına çok şeyler kazandırır.

—O—

Sanatcı yaşarken iyi bir üne sahip olsa bile ölünceye kadar iyi bir okuyucu olma kişiliğini kaybetmemelidir..

SENİ ANMAK KADAR

Seni anmak kadar açık denizlerimiz
Günü gün eden düşüncelerimiz
Seni anmak kadar rahat yaşamalarda
Büyüyegelmişiz.

★

Bu bahçe bu çocuk bu tan
Bu ardına kadar hürlükle açık duran kapı
Seni anmak kadar gür akan
Çeşmelerimiz.

★

Seni anmak kadar öte esmek
Şehirlerin fabrikaların dumanlarında
Seni anmak kadar, Atatürk
Yemin etmişiz.

Adnan ARDAĞI

HİKÂYE:

BÜYÜK AN

Yazan:
Manfred KYBER

Almancadan Çeviren
Osman BOZOK

Kafes içinde küçücük kuş, hasretli gözleriyle gün ışığına bakıyordu. Küçük kuş, ötsün diye buraya kapatılmıştı. Bir kültür devletinde yaşıyordu. Bu devlet kültürlü mü, değil mi bilinmez. Ne olursa olsun, küçük kuş; kendine kültürlü, diyen, bir devlette yaşıyordu.

Mavi ufuklarda, mor dağlar vardı.

Bu dağların ardı güney ülkeleri, diye, küçük kuş düşündü. Oraya yalnız bir defacık gidebilmişti.

Uzak dağlar ona o kadar yakın görünüyordu ki, sanki kafesin parmaklıklarına yapışmıştı. Hasret onları o kadar yakınlaştırıyordu.

"Şu dağlar nekadar yakın, diye düşündü. Şu parmaklar olmasa. Şu kafesin kapısı bir açılsa. Bir kerecik. İşte o zaman beklediğim büyük an gelmiş olacak. İki kanat vuruşu ve ben bu güzel mor dağlardayım. Ah! O büyük an bir görünse!

Sonbahar havası. Turnalar şikâyet dolu, dâvet edişli haykırmalariyle geçiyor, güneye göç ediyordu.

Onlar da mor dağların ardında kayboldular.

Küçük kuş, parmaklara saldırıyor, çırpınıyordu.

Kış geldi. Küçük kuş tekrar sâkinleşti.

Kar yağdı. Mor dağlar ağardı. Güneye giden yollar soğuk ve sisli.

Bir çok kışlar, yazlar geçti. Dağlar mor oldu, ağardı. Göçmen kuşlar güneyden geldi ve yine gitti. Küçük kuş hüsranla büyük anı bekledi.

Nihayet; güneşli, parlak bir Sonbahar günü . . Kafesin kapısı açıldı. Dalgınlıkla açık bırakılmıştı kapı. İnsarlar bunu bile bile yapmazlar, asla!..

İşte beklenen büyük an gelmişti. Küçük kuş sevinç ve heyecandan titriyordu. Ürkek ve titrek kanatlarını çırptı. Karşıki ağaca uçtu. Çevresindeki her şey bir başka.. Alışmadığı veya unuttuğu bir hava, bir âlem!

Mavi ufuklarda mor dağlar vardı.

Lâkin, bu dağlar kafes arkasından göründüğü gibi yakın gelmedi

(Sonu Sayfa 16 da)

SAKARYADAN ÖTESİ

**Dumlupınar ufukları bulutluydu
Toz duman
Zafer sevinci yiyitlerin yüreğinde.
Bir lokma geçmedi kaç gündür boğazından
Ve bir damla uyku girmedi gözlerine
Gecelerce
Saate bakıp duruyordu ikide bir
Başkumandan.**

★

**Dumlupınar ufukları bulutluydu
Toz duman
Düşman tavşancıl uykular içinde huzursuz
Soğuk terler döküyordu düşünde
Kaderince umutluydu zaferden.**

★

**Dumlupınar ufukları bulutluydu
Toz duman
Allah sesleri gökleri deldi ağız ağız
Son düşman terk ediyordu son siperi
Mehmetciğin alnına
Günün al ışığı vurduğu zaman
Kumandan öyle emindi kendinden
Öyle metin
Alın yazısı yazılıyordu şuracıkta
Evlâtlarının kanıyla
Milletin.**

★

**Dumlupınar şehitlerle doluydu
Ateşler içindeydi Uşak, Manisa
İzmir alev alev yanıyordu
Artık analar ağlamıyor
Dul gelinler, yetimler ağlamıyordu.**

★

**Kuzeyde güzelim lâz oyunları
Yaylalarda halâylar
Doğuda hoşbilezik Erzurum Barı
"Aman Adanalı" yla mutlu güney
Batıda "Sarı zeybek şu dağlara yaslanır"
Sesi gelir Köroğlunun Bolu'dan
"Heeey".**

★

**Kumandan eskisi gibi yine metin
Kaderini çiziyordu bu kez
Kutsal elleriyle
Memleketin
Şehit ruhları dile geldi birem birem
Dediler uğrunda seve seve can verdik
Sen varolasın
Türkiyem.**

Mustafa ERDOĞDU

Seksen Yıl Önce
KARACA OĞLA'nın KÖYÜNDE

Cahit ÖZTELLİ

Karaca Oğlan hakkında en eski yayın, bilgin Radlof tarafından 1895'de bastırılan Almanca "Türk Halk Edebiyatı" eseridir. Bu eserin yedinci cildinde (sahife 297 - 327) Karaca Oğlan'ın hikâyeleştirilmiş maceralarının yazılı bulunduğu bir cönk kopyası vardır. Öyle tahmin ediyorum ki bu cönk XIX. yüzyılda bir şair - hikâyeci tarafından, Karaca Oğlan'ın şiirleri de arala-ra serpiştirilerek, meydana getirilmiştir. Şiirler asıllarında olduğu gibi ise de mensur kısımlar Kırım ağziyledir. Fakat aslının Anadolu ağziyle yazılmış olması mümkündür. Fakat bugüne kadar böyle bir yazma ele geçmemiştir.

Radlof'un bulduğu bu hikâyeye göre şairimiz Belgrat'lıdır. Asıl adı Simayil olup sonradan atıldığı aşk macerasına başlarken Karaca Oğlan takma adını almıştır. Sevgilisinin adı İstemikân Sultan'dır.

Radlof'un yayını şairin hayatı, edebî kişiliği bakımından olmayıp, "Kerem ile Aslı", "Âşık Garip" gibi bir hikâyenin yayınlanmasından ibarettir. Edebiyat tarihi bakımından gerçek kişiliği ilk olarak ancak 1927 de Sadettin Nüzhet'in çalışmasıyla tanındı. (Bakınız: Halk Şairleri, ikinci kitap, Karaca Oğlan, 1927 Konya).

Sadettin Nüzhet'ten önce bazı araştırmalar yapılmış ise de birer makale çerçevesi içinde kalmıştır. Görülüyor ki şairimiz üzerine yapılan araştırmaların tarihi 30 - 35 yılı geçmiyor.

Son günlerde elimize geçen bir cönkle bu araştırmaları 1875 yılına kadar geri götüreceğiz. Bu cönğü, içinde kendisinin de şiirleri bulunan Akşehirli Ahmet Hamdi Efendi adında bir hoca yazmıştır. Bu cönğü bana vererek gösterdiği ilgiden dolayı Sayın İbrahim Aczi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Ahmet Hamdi Efendinin hâtıra notları, şimdiye kadar bilinmiyen bazı yeni bilgiler verdiği gibi, bazı bilinenleri de desteklemektedir.

Ahmet Hamdi Efendi şiirle uğraşır bir köy hocası imiş. Uygun gördüğü zamanlar Torosları aşar, Çukurova'ya iner, güney illerini dolaşırmış. İşte bu gezintilerden birinde Karaca Oğlan'ın köyüne de uğramış, orada torunlariyle görüşmüş, şairin onlara kadar gelen hayatını öğrenmiş, şiirlerini not etmiş. Ahmet Hamdi'nin mezar taşındaki yazıya göre ölümü h. 1329 (m. 1911) dur. Demek ki gençliğinde Karaca Oğlan'ın köyüne gitmiş, yani bundan tam seksen yıl önce şairimiz üzerinde ilk araştırmayı yapmış, defterine yazmış. En eski rivâyetleri içine alması bakımından çok önemli olduğu meydandadır.

Der Kilis - ezbeyan Karaca Oğlan

Garip illerde, hasseten dilrüba yaylalarda bülbüller, sünbüller ve nice şuh aşiret dilberleri meyanında geşt-ü güzar eyleyen fıtrat-ı mâderden âşık-ı gül ve gülşan Karaca Oğlan'ın maskat-ı re'si olan Varsak karyesine be-hasbel tesadüf yolum uğrayup gurbet türküleri be-gayet hoşumu cûş eden bu âşık-ı hoş-saz ve sözüm esna-yi mükâlemede ahvalin konuşup tarz-ı hayat ve ensaline itlâ husul bulmağla gurbette ben dahi bu garip işbu âşık-ı saf nerimin menakinin bu mahalle kaydı şayan gör-

---

AKDENİZ GÖZLÜME AĞIT

IV.

Sonrasız bir özlem içinde ıpıslak
Masmavi anılara dayadık başımızı
Tam kalbinin üstünde Akdenizin
Delikanlı bir resmi Mustafa Kemâl'in
Uzanıp öptü alnımızı.

★

Uzanıp öptük ellerini sıpsıcak
Dudaklarımız tutuştu
Biz sustuk kahrımızdan kederimizden
Dalga dalga Akdeniz konuştu.

M. Sami AŞAR

düm. Zirde muharrer gurbet türküsiyle birlikte kaydeyledim.

"Malûm ola ki Karaca Oğlan Varsak karyesinde dünyaya gelüp babası Türkmen âşiretinden "Kara İlyas" fakir-el-hal olmağla sayd-ü şikârla taayyüş eder olup bin onüç (1013) tarihinde Kozan derebeylerinden Hüsam Beyin sayıl (1) namiyle tut-kap (2) asker devşirdiği hengâmde İlyas dahi tutulup götürülerek orada gaip olduğu içün lâkapları Sayıl oğlu kaldığı ve elyevm karye-i mezbur hânedânı Sayıl Zade Mehmet Efendiden anlaşılmıştır.

Karaca Oğlan'ın ismi Hasan olup öksüz büyümüş. Vechen karayağız ve fakir çocuğu olduğu içün buna Karaca Oğlan denilüp böylece anıldığı, Karaca Oğlan delikanlu iken mûnis ve zeyrekliği (3) hasebiyle o vaktin karye ağalarından Serdengeçdi Osman Ağa Karaca Oğlan'ı evlâtlık şekliyle diğer fakir bir aile kızıyla teehhül ettirmiş ise de kız hor ve çirkin olduğundan Karaca Oğlan babası gibi sayıl askerliğine tutulacağını anlayıp yirmi dört yaşında Varsakdan firarla mekânın gaip ederek encam Meraş'da Zülgar Oğlu (4) Hüsam Beyin himayesinde altı sene teehhül ümidiyle kalup teehhül ümidi münkesir olunca oradan mufarekatle yine geşt-i diyâra başlayıp on dokuz sene sonra vatanına gelmişse de fazla barınamayup elli beş yaşında Tarsus tarıkiyle tekrar geşt-i diyâra derban olduğu ve Tarsus Suyu başında şu Türküsün söylediği:

TÜRKÜ

Benden selâm söylen Kozan iline
Top kara zülüflü mayalarına
Bizim ilde çakır doğan olmaz
Yavru şahin konar sarp kayalarına

Yaz günün suyu böyle mi çağlar
Eşinden ayrılan ah çeker ağlar
Yeşermiş dereler sümbüllü bağlar
Dizilmiş taşların aralarına

Karac'oğlan der ki ben de ben olsam
Güzeller üstüne serdar ben olsam
Mevlâ izin verse bir top gül olsam
Sokulsam zülüfler aralarına

Bundan sonra Ermenek tarikiyle Karaman iline dolaşıp orada bu türküyü söylediği Mehmet Efendi mecmuasında muharrer olmakla aynen derc olunmuştur:

Felek vermezsin dengi dengine
Yolum düşürdün yine engine
Kader getirdi Karaman iline
Çimenleri mahzun gülleri mahzun

Aşup dağları seyran eyledim
Garip gönlümü hayran eyledim
Doğdu gönlümden ben de söyledim
Yaylalar mahzun yolları mahzun

Oba yerleri yıkılmış viran
Ceylânlar gitmiş dağılmış şahan
Dedim feleğe işlerin yaman
Konuştum nice dilleri mahzun

Karac'oğlan der konayım güllere
Gidelim gönül uzak illere
Selâm söyleyin garip yollara
Gördüm ovalar çölleri mahzun.

Bundan sonra Karaca Oğlan Engürü, Niğde, Kayseri, Sivas'a geçüp Türkmen âşiretleri meyanında gezüp bir daha dönmediği ve Maraş'ın yeni beylerinden Ali Beye Taylan yaylasında buluşup divanın seyr ile bu türküyü söylemekle orada nice eyyam kaldığı. (Seherde uğradım bir âdil hana - Dostum sultan olmuş ilin üstüne. beyti ile başlıyan koşması yazılıdır. C. Ö.)

Ve nice Türkmen âşiretleri meyanlarında gezüp Meraş civarında Cezel yaylasında doksan altı yaşında iken vefat eyleyüp vasiyeti üzerine tenha bir pınar başına defn olunup sazı çürüyünceye kadar baş ucunda ağaçta asılı durduğu tevatüren mervidir. Karaca Oğlan kendisi karayagız, seyrek sakallı şuh meşrep, uzunca boylu levendgâr bir adam imiş. Mevlâ rahmet eyleye, âmin. 1292).

Ahmet Hamdi'nin yazısı burada bitiyor. Yalnız "Karaca Oğlan'ın işbu türküsü def'a-i saniye gurbete revanında Sıvas'tan öte, halkı dağılmış Munbuç yaylasın bî-kes görünce söylediğini, Sayıl Oğlu Mehmet Efendinin oğlu İsmet'ten işittiğini" şöyliyerek bir koşma daha yazmış. Seksen yıl önce, henüz aydınlarımızın Karaca Oğlan'dan habersiz bulundukları bir çağda, şairin torunlarından öğrendiklerini yazıp bırakma-

—(Sonu 16 ncı Sayfada)—

RESİM :

Fernand Léger ve Dekoratif Sanat

Yazan: **François HATHEY** Tercüme eden: **M. H.**

Halkı, eserlerinde yansıtan sanatkârdan, halk kitlesi çok şey anlamaz. Fernand Léger'in resimlerinin biraz bayağı ve şişirilmiş göründüğü yankısı bu açıdan tetkike değer. Bu öyle bır durum ki, sanatın en samimî amatörlerini, onların iyice oturtulmuş kararlı zevklerini, taciz eden saf renklerin bir isyanı mı, yoksa sükût içinde bu sâdeliklere bakarken başağrısına tutulan seyircilerin hayal kırıklığı mı, karar veremezsiniz. Aşırı sıhhat, zayıf olanları dehşete düşürür. Aşırı samimiyet ve pervasızlık ise mahcupları daha sıkılgan yapar. Yumuşak bir resim anlayışını benimsiyenler Léger'in eserlerini çok dekoratif ve sanat değerini 1925 den bu yana demode olarak vasıflandırıyorlar. Bu intibalar dekoratif sanatın, modayla ve doğrudan doğruya resimle karıştırılmasından doğuyor. Denilebilir ki, ne Fernand Léger eserlerinde, ve ne de dekoratif sanatlar müzesi, salonlarında mozayik, seramik ve vitraj işlerine geniş bir yer ayırmadılar. Fakat bir sanatkârı tenkit ederken bu gibi ön düşüncelerin, kısır ve eski anlayışların etkisinden uzak kalmak gerekmez mi?

Resme zaaf duyan kitle bir asırdanberi çok kötü ressamların meddahlıklariyle, çok kötü resim anlayışlarıyla avutuldu. Her nesil bu boşluğun gittikçe büyüdüğünü gördü. Bazıları konforlu pozisyonlarını emniyet içinde muhafazayı tercih ettiler, diğerleri çok tehlikeli araştırmalara geçerek bu çeşit yol farklarının yorgunluklarına katlandılar. Halbuki Léger'in bütün mertliği, tabiiliği ve rahatlığı kolayca net bir uzlaşmayla perçinlemesi ve bu hususa parmak basması olmuştur. (Yeni bir devrin başlangıcı), (modern hayatın ustası), (20. asrın Michel-Ange'ı) olarak çeşitli, hattâ birbirini çürüten vasırlar alan Léger'e atfedilen bu cümleler onun hayatla olan sımsıkı bağlarını, eserlerindeki büyüklüğü ve zenginliği ifade ediyor. Filozofik ve politik mânâlardan uzak, Léger'in şahsındaki insanlık sevgisine, bütün samimiyetiyle çizdiği hakikî bir halk sanatını da ilâve etmeli. Léger iyimserliğin ve iyi anlayışın ressamı olarak yaşadığı devrin hakikî bir şahidi olmuştur.

Devrinin insanı olmanın değişik yolları vardır. Kitlenin daima değişen zevklerine uymak ne kadar güçtür. Bazı ressamlar ayak uydurdukları modanın ihanetine uğrayarak unutulurlar. Çığır açı-

—(**Sonu 15 inci Sayfada**)—

ATATÜRK İÇİN....

Bir sabah vakti ağlar gördüm
Yüceliğince memleketimi.
Islak rüzgârlar esiyordu Anıtkabir'e
Zaman çırpınmış, zaman solmuş yaprak yaprak
Bu 10 Kasım sabahı
Maviliğince ağlar gökyüzü...

Şahinkaya DİL

BU RESİMDE ÜÇÜNÜZ VARSINIZ

Birisi Dünya'dan habersiz, hırçın;
Birisinde korku, yahut da merak;
Ortada sen varsın öyle gururlu
Üçünüzde evin önündesiniz.

Rüzgârla mı bilmem dağılmış saçın,
Oğlumun gülüşü su kadar berrak;
Kızımın gözleri yine duygulu
Bembeyaz çiçekler içindesiniz...

Gültekin SÂMANOĞLU

ALİ Püskülüoğlu:
Van Gogh Operası, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Sirkeci'de bir binaya yaptığı Mozayik kompozisyonu, Ali Nazmi Beyin Alâfrangalığı ve şeyhliği, İnce Mehmet, Çocuk ve Allah.

* * *

Adnan Ardağı:
Yunus Emre Oratoryosu, Van Gogh Operası, Otuzbeş yaş, Atatürk Anıt-Kabri, Arif Kaptanın Sırmalı Konpozisyon adlı resmi.

* * *

Ahmet Tufan Şentürk:
Elime geçen her sanat eserini okurum. Okuduğumda çok beğendiğim bir eseri zamanla çok defa beğenmediğim oluyor. Onun için isim söyliyemiyeceğim.

* * *

Arif Nihat Asya:
Sonsuzluk kervanı, Kanatlarım olsaydı (Şerif Muhittin) Kenan Rifaî, At (F. Nafiz), Erenler (Y. Kemal ve S. Erguner).

* * *

A. Turan Oflazoğlu:
Fahim Bey ve Biz, Çakırın destanı, Asû, Alemdağında var bir yılan, Om Mani Padmehum.

* * *

Behçet Kemal Çağlar:
Koca Mustafa Paşa Şiiri, Döner ayna romanı, Kerem ile Aslı operası, Özleyiş isimli hâtıra kitabı, Mevlâna'dan Güldeste çevrisi.

* * *

Behçet Necatigil:
Sanat eseri sözünü değiştirip "Şair" yapsam? sonra beş pek az, hem de Cumhuriyetten bu yana, beş şair mi? Peki, beş Faruk Nafiz, Necip Fazıl, Ömer Bedrettin, Cevdet Kudret, Fazıl Hüsnü.

* * *

Ceyhan Atuf Kansu:
Cumhuriyetten bu yana beğendiğim beş sanat eseri şunlardır: 1) Ankara Halkevi yapısı, 2) Adnan Saygunun Yunus Emre Oratoryosu 3) Cemal Nadir'in karikatürleri, 4) Yaban romanı, 5) Toprak ana.

* * *

Ender Gürol:
Yaban, Asû, Om Mani Padmehum, Son kuşlar, Yunus Emre Oratoryusu.

ANKE[T]

Cumhuriyetten bu [yana] beş sanat eser[i]

Fethi Giray:
Medari Maişet Motoru, Baba evi, Karşı, İnce Mehmet, Kuyucaklı Yusuf.

* * *

Fikret Baha Berke:
Yunus Emre Oratoryosu, Asû, Yaban, Om Mani Padme Hum, Kuyucaklı Yusuf.

* * *

Halit Çakır:
Toprak Ana, Yaban, Fahim Bey ve biz, Köşebaşı, Yunus Emre Oratoryosu.

* * *

Hikmet Dizdatoğlu:
Beğenilen eserleri belirli bir sayıya göre sınırlandırmak, kabul edersiniz ki, çok güçtür. Ne var ki, cevaplandırmak düşüncesi, bir kaç eser adı vermeği zorunlu kılıyor. Söyliyeyim: Yahya Kemal'in şiirleri, Sinekli Bakkal, Yaban, Zeytin dağı, Çocuk ve Allah.

* * *

İlhan Geçer:
Yaban, Sinekli Bakkal, Akşam Güneşi, Itrî, Yahya Kemal, Olivido.

* * *

Hüseyin Karakan:
Piyale, Alemdağında var bir yılan, Anadolu Tanrıları, Toprak Ana, Yeşeren otlar.

* * *

Kiymet Karaşahin:
Yaban, Sinekli Bakkal, Çalıkuşu, Boğaziçi Mehtapları.

* * *

Mevlüt Kaplan:
Çalıkuşu, Orhan Veli'nin bütün şiirleri, 35 Yaş, İnce Mehmet, Bizim köy.

* * *

Muvaffak Sami Onat:
Yunus Emre Oratoryosu, Taş Devri, Yaban, Gölgeler, Peynir gemisi.

İMİZ

...ana beğendiğiniz hangileridir?

Muzaffer Uyguner:

Beğendiğim hiç bir sanat eseri yoktur. Bunu, kendimi çok büyük gördüğüm için söylemiyorum. Beğendiğim, beğenerek okuduğum eserler olmuştur. Ama burada bahis konusu olan daima okuduğunuz eserler olduğuna göre cevabım böyle olmuştur.

*
* *

Necati Cumalı:

Otuz beş yıllık bir çağın beğenilecek yapıtlarının sayısı elbetteki beşten çoktur. Eşit başarıya ulaşmış kırk elli yapıt saymak ilk hamlede mümkündür. İlk akla gelen beş kitap sayayım: Semaver, Garip (ilk baskı), Günlerin getirdiği, Adamın biri, Şarkılı kahve...

*
* *

Nedret Gürcan:

"Sanat eseri" deyince resim, müzik, mimarî de akla geliyor. Sonra ben Varlık, Yeditepe gibi yayınevlerini, Türk Dil Kurumu gibi yerleri de sanat eseri olarak kabul ediyorum. Cumhuriyetten bu yana yazılmış bazı eserler de var. Sorunuz kesin bir anlam vermiyor. Cevabım da öyle olacak.

*
* *

Nihat Akgün:

Çocuk ve Allah, Karga ile Tilki, bütün şiirleri, Zoraki Diplomat, Ali.

*
* *

Osman Attilâ:

Sanat eserlerinden neyi kasdettiğinizi belirtmemişsiniz. Edebiyat ürünlerini soruyorsanız, şunları düşünüyorum: (Dokuzuncu Hariciye Koğuşu) ve (Yalnızız), Ahmet Kudsi Tecer'in (şiirleri), Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın (Çocuk ve Allahı), Baltacıoğlu'nun (Kur'an) çevirisi tercümesi.

Orhan Hançerlioğlu:

Niçin yedi değil de beş, ya da onbeş değil?.. Beni böyle sayılarla bağlamamalısınız. Cumhuriyetten önce ya da sonra beğendiğim pek çok sanat yapıtı var. Cumhuriyet toplumsal bir devrimdir, bir sanat dönemi değildir. Onaltıncı yüzyılda yaşıyan Fuzulî, değil Cumhuriyetin ilk yıllarında, 1957 yılında yazan bir çoklarından daha ileridir. Ben kelimelerin aracılığıyla düşünceyi anlatan bir sanata bağlıyım. Bu yüzden öbür sanat dallarını bir yana bırakarak salt bu alandaki en beğendiğim yapıtı söyleyeyim: Abdülhak Şinasi Hisar'ın Çamlıca'daki eniştemizi.

*
* *

Suat Taşer:

Sait Faik'in hikâyeleri, Murtaza, Garib, Kuyucaklı Yusuf, 35 Yaş.

*
* *

Suat Abanazır:

Yaban, Aganta Burina Burinata, Sait Faik'in hikâyeleri, Çocuk ve Allah, Otuz beş yaş.

*
* *

S. N. Özerdim:

Bir sürgün, Yeşil gece, Batak, Memleketin sahipleri, Deniz türküsü şiiri,

Not: Bu listenin gelişi güzel olduğunda şüphe etmiyorum. İnsan daha etraflı düşünse bu sayı yetmez. Bu sebeple, akla ilk gelenleri yazmak uygun görülüyor.

*
* *

Sami Kocagöz:

Bu sorunuzu açıklamanız gerek. (Beş sanat eserlerinden) neyi, hangi çeşit eserleri kastediyorsunuz? Şiir, roman, hikâye içinse bu sorunuzun karşılığını çok düşünmek gerek.

*
* *

Şahap Sıtkı:

Çocuk ve Allah, Körduman, İnce Mehmet, Rezil Dünya.

*
* *

Şahinkaya Dil:

Sayın Yaşar Nabi Nayır (Nereye gidiyoruz?), Falih Rıfkı Atay (Çile), (Çalıkuşu), (Çocuk ve Allah), (Hayal ve gerçek).

*
* *

Tahir Alangu:

Cumhuriyetten bu yana beğendiğim

—(Sonu 16 ncı Sayfada)—

Pariste Tiyatro Mevsimi

Mehdi HALICI

Bu ay başında, Paris tiyatroları kapılarını yeni eserlerle açtılar. Programlar o kadar çekici ki, insan hangisinden başlasam diye tereddütte kalıyor. AMBASSADÖR tiyatrosunda Türk dostu Jacques Deval'in "La Prétentaine" isimli eseri, ATELYE tiyatrosunda Félicien Marceau'nun "Yumurta" sı. La BRUYERE - G. VİTALY tiyatrosunda Alfred Adam'ın "Toprak Alçaktır" adlı eseri, PALAİS ROYAL'de Marcel Frank'ın "Kısa Devre" si. Bu seriye, Madam Costance Coline'in "Sonsuz Ezgi" sini, G. Neveux'nün "Ann Franck'ın Hâtıraları" nı da ilâve etsek, yine de Paris'te bugün oynamakta olan çeşitli 47 piyesin büyük bir kısmını saymış olamıyacağız. Ben bu miktarı edebî bir derginin tiyatro haberlerinden çıkardım. Üstelik Paris'teki Millî tiyatroların programlarını bu sayıya ilâve etmedim. Eserlerin çeşitliliği kadar oynıyan artistlerin de şöhreti bu seçim güdüsünde insanı etkiliyor.

Bulunduğum mahallede LUTECE tiyatrosu Lorca'nın (İspanyol yazarı) iki küçük piyesini oynuyor İnsan 4-5 dakika yürüyünce Quartier Latin'deki HUCHETTE tiyatrosunu yakalıyacak. Orada İonesco'nun modern iki piyesi var; eserler büyük, fakat bina küçük; salon altmış kişilik, mahzen katında, Rutubet kokusu, ne sanatkârı, ne artistleri, ne de seyircileri yıldırmıyor. Ben, Samuel Beckett'in "Partinin Sonu" ve "Sözsüz Perde" isimli iki eserini, CHAMPS - ELYSEES stüdyo tiyatrosunda görmeden evvel, Huchette'ten edindiğim kanıyla İonesco'nun aynı zamanda BUGÜN tiyatrosundaki "Nasıl Kurtulmalı" ve "Yeni Kiracı" isimli eserlerini görmeyi tercih ettim. Huchette tiyatrosuna inat, Alliance Française lisan okulunun bahçesinde modern tiyatro cereyanlarına yer veren BUGÜN TİYATROSU bütün mimarî güzelliği ile, sanatkârın ve artistlerin yükünü azaltıyordu.

Genişliğine oturmuş sahnede, tek bir perdelik "Yeni Kiracı" piyesiyle İonesco (*) bomboş bir odaya eser boyunca sandalya, masa doldurdu.

Sadece iki hamala, "Şuraya - Buraya" diye eşyaların konulacak yerini gösteren baş roldeki Paul Chevalier başkaca bir şey konuşmadı. Geveze bir apartman kapıcısının sözleri de hesaba katılmazsa, esere sessiz bir piyes denilebilir. Tıka - basa sandalye, elbise askıları, kafesler, şapkalar, sepetlerle sahne dolunca bir perdelik piyes bütün bu eşyalar ortasında Paul'ün kaybolmasıyla bitti.

İonesco bu eseriyle, insanın, hayatında etrafını çeviren eşyalara karşı durumunu anlatmak istiyormuş. İnsan bu piyesi gö-

BİR YAPRAK DÜŞTÜ

Rüzgâr mı ayırdı onları?
Bulut mu, bilinmez?
Ağaç istemez miydi yaprağı
Toprağın istediği kadar?

Ümit ÖZDİL

ÇAĞRI

Yağmur yağıyordu
Ve ben ağlıyordum
Yitik sevgiler arasında
Yalnızlık bir devdi örneğin..
Büyüyordu şehrin havasında

★

Bilemiyordum bir türlü neydi?
Beni böylesine mahsun eden
Delice düşünceler içindeydim
Yokluğumu çağırdım geceden

★

Bir tedirginin ki bu şehirde
Ne yapsam çıkmıyorsun aklımdan
Sen ey yağmurlar sonu beklediğim
Kurtar beni yalnızlığımdan.

Nurhan GEZERLER

YENİ YÖN

Adımımı atıyorum ya
Yürüyorum ya ellerim cebimde
Bütün yollar sana doğru.

Sadettin DEREN

rünce, en ufak bir yolculukta bile bizleri sıkı sıkıya takip eden bavulları hatırlıyoruz. "Cemiyet içinde, insanlardan çok, eşyalarımızla beraberiz" hükmüne varıyoruz.

"Nasıl kurtulmalı" ya gelince: Bu iki perdelik bir piyes, peşin konusunu anlatayım:

İki odalı bir apartman katında bir kadavra yeşerir, İnatçı bir yaban otu gibi 15 yıldan beri güngüne serpilir, büyür. Oturma odasını, sonra da yemek salonunu iri ve uzanmış gövdesiyle işgal eder. 15 yıldan beri Madleine ve kocası Amédée, her zamanki kavgaları ile, gündelik anlaşamamazlıklarıyla ve birbirlerine karşı gösterdikleri ilgisizlikle beslenip büyüyen bu kadavraya seyirci kalırlar. Bu ölü, karı kocanın gençlik saadetleri ve ümitlerinin bir sembolüdür.

"Nasıl kurtulmalı?" işte, İonesco'nun kahramanları bütün eser boyunca bu problemi halletmekle meşguller. Amma ne var ki bir türlü işin içinden çıkabilecek gibi değil. Bu imkânsızlık onları birbirine bağlayan tek sebeptir.

Eserin yarısına kadar konuşmalar, aptalca devam eder. Aslında karı kocayı ezen durumun ağırlığı, korkunç bir sağırlık içinde, hissizce koyulaşır, kesifleşir. "Nasıl kurtulmalı?" Bu mizah ve aptallık sahneleri bir müddet sonra korkunç ve delice bir endişeyle tamamlanır.

İonesco, müşterek psikolojik noktaları tahrik etmesini unutmuyor, bu arada mizahî cepheleri rahatça eserinde tutuşturuyor, öylesine ki kahramanlar kendi itiyatlarının kurbanları olarak, ışığa tutulmuş lâboratuvar fareleri gibi karanlığı arayorlar. İşte bu ışık, mizahî bir adeseden düşüyor.

Böylece görüyoruz ki, Madleine ve Amédée'nin gittikçe büyüyen kadavra üzerinde hiç bir iktidarları yok. Çünkü kadavrayı küçültecek kelimeler henüz meçhul, onların dua ve niyazları da geçer akçe değil, her türlü formül kayıp. Bu ebedî bir körlüktür, bir türlü iyileşmez.

İonesco insanı çaresiz ve zayıf bir hayvan olarak takdim ediyor. Bilhassa bu kıyafetsizlik, insanın eşyalara ve içsel inanışlara karşı yaptığı savaşlarda daha çok beliriyor. Eşyalara ve içsel inanışlara sımsıkı bağlı insanın muvazenesini kaybedişi normaldir.

Eserin sonuna doğru sadece endişe ve boşluk beliriyor. İonesco'nun da çizmek istediği tablo bu. Bu boşluktadır ki, sahneyi dolduran bir insan gövdesi büyüklüğündeki ayakkabılar kımıldıyor. Bu psikolojik durum karşısında her şey korkunç bir şekilde büyüyor.

Kadavranın apartman katından taşmasından önce, bir gece koca, çareyi pencereden inmekte buluyor. Karısı olağanüstü bir gayretle kocasına pencereden kadavrayı uzatıyor. Fakat daima gülümseyen ölü, biter gibi değil, eserin finaline Picasso vâri renkli resimlerle süslü bir projeksiyon ve bir fon müziği ile giriyoruz. Kadavranın uzunluğu bu filmle devam ediyor. Bu sürrealist çizgiler onbeş yıllık çilenin bir muhasebesi. Küçülmüş koca, bu kadavra üzerinde bir sinek kadar ufak. Elinde bir tabelâ; bu defa bir resim olarak geçiyor. Tabelâdaki yazı şu: "Kabahat Benim Değil!".

Bu iki rol, meşhur aktörlerden Jean - Marie Serreau ile Parvine Tabai tarafından muvaffakıyetle temsil edilmekte. Dekorlar da modern tiyatro anlayışına ve eserdeki havaya tamamen uygun. Bütün mesele şimdi eserin temsili için kararlaştırılan bir aylık müddeti seyircilerin sıcak ilgisi acaba uzatabilecek mi? Ben şahsen buna inanıyorum.

(*) **İonesco: 1912 doğumludur, en meşhur eserleri: Küçük yaratıklara şiirler, Ders, Sandalyeler, Vazife Kurbanı, Bir perdede yedi piyes, Tablo, v.s.**

SÜRMELİ SULTÂN

Bir uçak süzüldü gökyüzünden
Bir insan delicesine sevindi.
Gökyüzünden yeryüzüne bu akşam,
Sürmeli Sultân indi...

★

Bir uçak süzüldü gökyüzünden
Onyedi yıl uzaktan gelen bir uçak.
Bıraksam kalbimi - göğsümden çıkıp -
Pervanesinde parçalanacak...

★

Ellerim el değil, dilim dil değil.
Öyle bir duygu ki söylenmesi güç.
"Salı" günlerin en güzeli
Rakkamların en uğurlusu "onüç"...

★

Bir uçak süzüldü gökyüzünden
Dallarda kuşlar sevindi.
Gökyüzünden yeryüzüne bu akşam,
Sürmeli Sultân indi...

Şemsi BELLİ

SANAT HABERLERİ

Süreli ve Süresiz Tiyatrolar:

Devlet Tiyatrosu İstanbul ve Ankara'dan ayrı olarak Adana, İzmir, Bursa'da Ekim başından itibaren sürekli tiyatrolar kurmuş ve perdelerini açmıştır.

Ayrıca Konya Kitaplık Tiyatrosunda ve Eskişehir Şeker Fabrikası sahnesinde geçici olarak temsiller vermiye başlamıştır.

—o—

Françoise Sagan:

Fransızların genç Romancısı Françoise Sagan BİR AYDA, BİR YILDA adı altında üçüncü romanını neşretmiştir. Eser Fransız eleştirmecilerinin dikkatini çekmiş ve genel olarak beğenilmiştir.

Gelecek sayımızda arkadaşımız Mehdi Halıcı'nın Paris'te Françoise Sagan'la yaptığı bir konuşmayı ve BİR AYDA, BİR YILDA'nın kritiğini okuyucularımıza vereceğiz.

—o—

Jean Sibelius'ün Ölümü:

Büyük Besteci Sibelius'ün ölümü, sanat dünyasında hâlâ etkisini muhafaza etmektedir. Yirminci yüzyılın en büyük senfoni bestecisi olarak tanınan Finlândiyalı Jean Sibelius bilhassa en tanınmış eserlerini 75 inden sonra bestelemiştir.

—o—

Mehter Takımı Yurda döndü:

İngiltere'de Edinburg Milletler - Arası Festivali'ne katılarak büyük başarı sağlıyan ve geniş ilgi toplıyan tarihî Türk Mehter Takımı ile Kara Harp Okulu Boru ve Trompet ekibi Savarona okul gemisi ile yurda dönmüştür.

Sopranomuz Leylâ Gencer'in başarısı:

San Francisco operasında bugünün en ünlü sopranolarından biri olan Yunan asıllı Maria Callas'ın yerini alan Türk sanatçısı Leylâ Gencer (Lucia di Lammermoor) ve (La Traviata) operalarındaki rolleriyle büyük bir başarı kazanmış ve geniş takdir toplamıştır.

—o—

Ataç Armağanı Jüri üyeleri:

Ataç'ın kızı Meral Tolluoğlu **Ataç Armağanı** adı altında 500 liralık bir ödül koymuştur. Ataç Armağanı'nın jüri kurulunda Sabahattin Eyüboğlu, Prof. Macit Gökberk, Sabahattin kudret Aksal, Oktay Rifat, Necati Cumalı bulunmaktadır.
Jüri kurulunun Sabahattin Kudret Aksal tarafından tesbit edildiği söylenmektedir.

Ataç Armağanı Ataç'ın ölüm gününde derece alacak en iyi eleştirme yazısına verilecektir.

—o—

T. Dil Kurumuna bağış:

Yeni İstanbul gazetesi sahibi Habip Edip Törehan en iyi sanat ve bilim yapıtlarına verilmek üzere Türk Dil Kurumuna 5 bin lira bağışlamıştır. Bu suretle Türk Dil Kurumunun bu yıl dağıtacağı ödül tutarı 19 bin liradır.

—o—

Konya kaşıklarının uyandırdığı ilgi:

Ankara ve İstanbul'da geçen senelerde açılan kaşık sergileri bugün yurt ölçüsünde bir ilgi uyandırmış ve Konya Kaşıkları en güzel turistik eşya olarak yaygın bir hale gelmiştir. Bilhassa Konya kaşıklarının Türk motifleriyle süslenmiş olarak piyasaya çıkmış olması sanat çevrelerinde memnunluk uyandırmakta ve pek çok ressamlarımız bu yeni akıma ayak uydurmaktadırlar.

Mevlâna Celâleddin'in ölüm günü:

17 Aralık 1957 Mevlâna Celâleddin Rumî'nin 684. ölüm yıldönümüdür. Bu maksatla her yıl olduğu gibi bu yıl da Konya'da anma törenleri yapılacaktır.

—O—

San'at Olayları:

Dil Kurumu Armağanını kazanan sanatçılar:

Türk Dil Kurumunun 1957 yılı sanat armağanının "Yaralı Hayvan" adlı hikâye kitabı ile Sabahattin Kudret Aksal kazanmıştır. 1955 yılındanberi verilmekte olan bu armağanları sırasiyle Şair Cahid Külebi, romancı Orhan Hançerlioğlu kazanmışlardı.

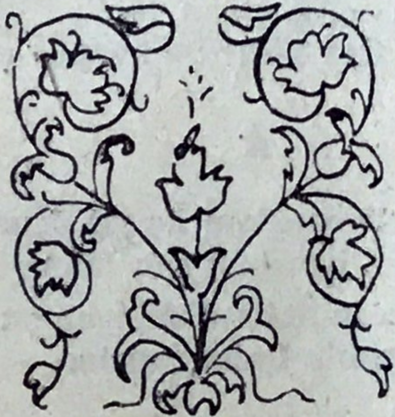
Türk Dil Kurumunun bilim armağanı da, "Montesqieu" adlı incelemesiyle Cavit Orhan Tütengil almıştır.

Armağanlar, kazanan sanatçılara, 26 Eylûlde kutlanacak olan Dil Bayramında, Ankara'da yapılacak törenle verilecektir.

—O—

Konya'da San'at Gecesi:

Her sene yapılagelmekte olan Sanat gecelerinin ilki bu yıl yeni kurulan Fikir ve Sanat Derneği tarafından 24-8-1957 Cumartesi günü Konya Şeker Fabrikasında tertiplenmiştir. Geceye Ankara'dan Arif Nihat Asya, Muvaffak Sami Onat, Ümit Yaşar Oğuzcan, Bekir Sıtkı Erdoğan, İstanbul'dan Fikret Baha Berke katılmışlardır. Konyalı sanatçıların da katıldığı gece son derece başarılı olmuştur.

İLK İSTEK

Ölü yüzlü toprağa deli yağmurlar yağar
Bilinmez günlerin habercisi
Keskin kayalar içinde
Sarı bakışlı yılan yavruları
Kutsallığın hazzını sürer.

Vahşi kuşların tünediği
Ulu ağaçların siyahlığında
Anlaşılmaz bir yakınlık tadı gelir
Bütün insanları kavrayan.

Dört yönün birleştiği dağ
Bütün birleşmeler gibi tatlı
Tekler çoğalacak gündüz gece
Eller ayaklar çoğalacak
Sarışın çocuklar kumral
Kumrallar esmer olacak.

Bereketli topraklara doğru
Her konakta bir memleket
Cümle acılar geride
Cümle acılar gerçek.

Fikret Baha BERKE

SOKAK KIZI

Evimizin iki yanı deniz mi yine
Ben hiç böyle mavi görmedim çıldıracaktım
Ya gözlerinin acıya çalan yeşili
Paslı hançer diye yüreğime saplıyacaktım.

Üç gün demirliyecekken üç yıl demirledim
Dördüncü yıl eriyordum sen bilmiyorsun
Ama bil ki son imbatla dönersem bu kez
Tüm günahlarımla kabulümsün.

Beşir DİRİKOLU

Fernand Léger ve Dekoratif Sanat

(Baştarafı 7 nci sayfada)

cı sanatkârlar kendilerini oldukları gibi kabul ettiriyor ve modern dünyamızı bütün tabiiliği ile veriyorlar. Bunlardan birisi olan Léger, resim sevenler için sokak sanatını keşfetti. Sokak bizim için, Léger'in fırçasıyla bir tiyatro sahnesi oldu. Hayal kudretini tahrik için sert metodlar bulmak lâzımdı. Öyle metodlar ki, net, şematik ve sentezlerden alınmış, tesiri çabuk ve derinliğine olmalı, halk dehasının derinliğini kaynak tanıyan, âdet ve sanatla sınırlandırılmamış fakat aslında türüm türüm sanatın kendisi olan uyartıcı bir metod, bir yol... Sokak, Légere bu yüzdendir ki, özel, içe - dışa taşan renkleri, reklâm afişlerini, ayrıca boşlukta rahata kavuşmuş eşyanın durumunu borçlu.. Bir genişlik ki, dükkân sergilerinin takdim şekline isyan ediyor. Ani olaylar, bitişler, şekillerin zıtlıkları ve bizim görüşümüzü kökten değiştiren eşyanın, renkli, dokunulabilir ve plâstik tesirlerini telkin eden bir kudret Maurice Raynal şöyle diyordu "İmpressionnist'lerin aksine olarak Léger, netliği, isabeti, saflığı tercih ediyor ki bütün bunlar kusurcuzca ölçümlü bir canlılık yaratan, renkli ve elle tutulurcasına bir hesap ameliyesine bizi ulaştıran asrımızdaki mekanizmin Léger'e ilham ettiği şeylerdir

Zamanın bu yeni çehresinden Léger, yeni bir romantızm çıkardı. Fakat dekoratif sanat ki, asla kendi kanaatlarıyla uçamıyan bu branş, Léger'den çok faydalı dersler aldı. Ama ne var ki Léger'in vasıtaları ve kullandığı metodlar sırf estetik gayelere ve sonuçlara dayanıp kalıyordu. Ressan — dekoratör Léger bir obje çıkarıyordu ki bu objeyi ancak onun tarifiyle adlandırabiliyorduk. Bir obje ki, sadece telkin edici bir rolü, bir kudreti vardı. Yani Léger, kullandığı metodladır ki konuyu yakalıyor, resme vasıl olmak için konudan gidiyor, ve objeye dikkatini gerektiği kadar bağlıyordu. Bu hakikî ve saf sanatın kararlarına itaat eden Léger'in kendisine vergi, özelliğidir. Léger diyordu ki, objenin teşhisi onun değerlendirilmesinde şarttır. Halbuki insan konuya kapanırsa obje feda edilmiş olacaktır. Oysa obje daima ön plâna geçmelidir. Sinema bu gerçeği yakaladı. (Mekanik Bale) de Léger, bir ceket koluna ait sahneyi, bir aşk sahnesi gibi çevirdi. Elbise düğmeleri, sun'i bir bacak, salata sepetine dair pasajlar, bir kadının tırnağı. Bütün bunları ön plânda görüyorduk. "Şimdi bir gözün, bir ağzın, bir tırnağın ne demek olduğunu biliyoruz, hattâ serî olarak imâl edilmiş ve çok lüzum hissettiğimiz eşyaların dahi kendilerine has dekoratif bir güzelliğe sahip oldukları evvelce bilinmiyordu" diyordu.

Modern hayatın âhengi, teksif edilmiş değişik, yeni bir resim anlayışını icap ettiriyordu. Bu iç güdü Léger'i heyecanlandırdı vee tahrik etti. Bu, emin, itaatkâr, ve yumuşak hareketli makine güzelliğinin keşfini meydana çıkardı. İlk tayyare sergisi salonu, yeni inşaatlardaki değişik geometrik şekiller ve modern hayat... Léger, rengin artık şekilleri giydirmediğine kaniydi. Le Corbusier, "renk, sadece özel bir kalite yaratarak gözü çekmek için temel, fakat tembel esaslar üzerinde yerleşiyor" diye ilâve ediyordu.

Sonrası, Napolyon ve Colbert şoseleri üzerindeki otomobil pistleri resim için birer ders yeri oldular. Ve bu tip manzaralarla karşılaşınca, insan "İşte yeni bir Léger" demekten kendini alamıyor.

Bugün Saint-Savvin ve San Gimizhano ve Audin-court ressamları dekoratif sanatla alay edioyrlar. Çünkü onlar hayatın içindeler. Hayatın içindeyken, onu gerektiği gibi tanımak birçok kimseler için cidden güçtür.

SENİN İÇİN

Senin için zamanı tuttum avuçlarımda
Mahzun yüzlü akşamlar gülümsedi seninle
Yalnız sana gidiyor düştüğüm yollar
Yalnız seni söylüyor şarkılar dinle.

Mevsimler değişir sen ufkumda esince
Bir yeşil ışıkla dolar kalbimin içi
Saçların dökülsün akşamlarıma
Ellerinden içir bana sevinci.

Yağmur özleminde başaklar misaliyim
Yağmur ol göklerden yağ ellerime
Rüzgârlar yoluna güller serpiyor
Bir yavru ceylân gibi sokul gecelerime.

İlhan GEÇER

DİYEBİLDİĞİM KADARI

—(Baştarafı 2 nci Sayfada)—

deyimi yakalamak için, çok kere üç çalışma arkadaşı birleşirdik. Ancak bir piyes çevrildikten sonra beraber çalışmaya başladığımız için bugün her tercümenin ne kadarının bana ait olduğunu bulup söyliyemem."

Bizim çalışmalarımızın meşru olduğunu savunabilmek için yeryüzünün en ünlü mütercimi L. Tieck'in bu sözlerinden daha kuvvetlesini bulamazdım gibime gelir. İşte şimdi bana onların hesabını soran dostlarıma tam uygun düşen cevabı vermiş oluyorum. Demek o çalışmalar, hiç bir işe yaramasalar bile, bizden sonra geleceklere yol göstermek gibi bir faydaları dokunacak. Bu da az şey mi?

—O—

Anketimiz

—(Baştarafı 8 inci Sayfada)—

sanat eserlerinin sayısı beşten fazladır. Amma bunlara edebiyat dışındaki sanat alanlarından bir şey ekliyemiyeceğim. Resim, heykel, müzik gibi sanatlar ne Cumhuriyet devrinin yapısına, ne de bize has millî olabilen yenilik alanında, edebî eserler kadar önemli sonuçlara varamadılar henüz edebiyat alanında beğendiğim eserler beşten çoktur, demiştim ama, siz sınırlamışsınız cevapları, ben de rastgele bir kaç tanesinin adını söyliyeyim: 1) Said Faik'in hikâyeleri, 2) Kemal Tahir'in romanları, 3) Ataç'ın denemeleri, 4) Fazıl Hüsnü'nün şiirleri, 5) Aziz Nesin'in mizah eserleri.

*
* *

Tarık Dursun:
Yaban, Kuyucaklı Yusuf, M. Ş. E. nin hikâyeleri, Sait Faik'in hikâyeleri, Sağırdere ile Körduman.

*
* *

Teoman Karahun:
İnce Mehmet, Rüzgâr, Şarkılı Kahve, Ali ve Mapushane çeşmesi.

*
* *

Ümit Yaşar Oğuzcan:
(İstanbul'u dinliyorum), Hürriyete doğru, Denizi özleyenler için, ve daha bazı şiirler.

BÜYÜK AN

—(Baştarafı 4 üncü Sayfada)—

küçük kuşa. Çok, pek çok uzakta idi. Yıllarca kafes arkasında hareketsiz kalan kanatçıkları oraya uçabilir miydi? Ne olursa olsun. Uçmalı, gitmeli! İşte büyük an gelmişti.

Küçük kuş kanatlarını gerdi, gerdi. Alabildiğine açtı. Güneye, mor dağların ardına uçmak için. Fakat yandaki dala ancak varabildi.

Kafes ardında geçen uzun yıllar içinde kanatları mı kısılmıştı? Yoksa içinde, gönlünün ta ortasında kısılan başka bir şey mi vardı?

Mor dağlar uzak, pek uzak görünüyordu şimdi.

Kanatlarını hafif ve kırık çırptı, kafese döndü.

Turnalar geçiyordu. Şikâyetçi haykırışlarla. Bu sesler güneye dâvet ediyordu.

Mor dağların ardında kayboldular.

Küçük kuş başını büktü ve kanadının altında sakladı.

Büyük an gelip gitmişti.

Seksen Yıl Önce Karaca Oğlanın Köyünde

—(Baştarafı 6 ncı Sayfada)—

sı, bildiklerimize yenilerini katması bakımından önemlidir. Defterde dört tane de yayınlanmamış koşma var. Bunları ağızdan değil, cönklerden yazdığını bildiriyor, ki belki de bu cönkler şairin kendi defterleridir.

Ahmet Hamdi'nin yazdıklarını, başka söylentilerle karşılaştırmayı ve öteki şiirlerinin yayınlanmasını başka yazımıza bırakarak sözü uzatmamak için kesiyorum.

---

1. ve 2. Sayıl adı ile halktan tuttuklarını zorla askere götürme işi eski derebeyleri zamanında olurdu. Valiler ağalardan sayı ile belli ettikleri askeri isterlerdi. Gönüllü gitmek isteyen olmayınca da halkın "tut-kap" dediği yolla yani zorla götürülürlerdi. Bizim şairin babasının başına da bu iş gelmiş. Karaca Oğlan da aynı belâya uğramamak için vatanını bırakmış, gurbete çıkmış.
3. Zeyrek: akıllı, söze uyar.
4. Zülgar Oğlu: Zülkadir Oğlu olacak. Maraş'ta bu adda bir soyun Osmanlı tarihinde epeyi rolü olduğunu biliyoruz.

SÂDIK ÂŞIKLAR

Üç yıldır ayrıydım ondan şöyle - böyle,
Dönüşte sâdık Mary'mi bulmak istedim.
— Pek lüzumu filân da yoktu ya, herneyse —
Gene de şunu bir sigaya çekeyim dedim.

Ocağın başındayız; ben ve Mary
"Mary," dedim, "hep bana sâdık kaldın mı?"
Durdurdu örgüsünü, "A....," dedi, "tabii...
"Hiç zannetmem doğrusu sana sadık kalmadığımı
"Ama dur anlatayım da üç yıldır n'aptım, nettim,
"Ondan sonra söyle bakalım, sâdık mıyım, değil miyim."

"Sen gittiğin zaman derdim başımdan aşkındı;
"Kötü talihime ağladım yalnız başıma; ahlar, vahlar,
"Her gören beni, bu artık avunmaz saydı.
"Ama bu Captain Clifford, Aldershott'tan gelinceye kadar.
"Onunla flört avuttu beni, tabiî o yeniyken daha
"E, ben bunda vefasızlık görmüyorum doğrusu, ne dersin, ha?"

"Ondan sonraki, hı... dur bakiim, Frankie Phipps'ti
"Amcamın evinde tanışmıştık Noelde
"Dudak dudağa öpüşüyorlar ya Noelde hani
"Ah... ilk buseye o zaman kondurdu bana, e şöyle - böyle
"— Nasıl da geçiyor zaman — altı hafta kaldık amcalarda
"E, ben bunda vefasızlık görmüyorum doğrusu, ne dersin, ha?"

"Daha yirmibir yaşındaydı Lord Cecil Fosmor
"Atını vermişti bana. Ah o ne biniş, ne yarıştı
"Mer'alarda koşu, tazılarla av, aman ne zevkli oluyor.
"Daimî surette kolları belime dolanıktı
"Beni ata indirir bindirirken tabiî. Ama
"Kimin dili varır da buna vefasızlık der, ne dersin, ha?"

"Ah ne ses vardı onda! Tanır mısın Reggy Vere'i?
"Ah ne havaydı o gün! Piknikte tanışmıştık. Şu gördüğün
"İki yüzükten birincisini bana o verdi
"Cliefden korusunda beraberce kaybolduğumuz gün.
"Ah ne mes'ut bir zaman geçirdik onunla başbaşa
"E, ben bunda vefasızlık görmüyorum doğrusu, ne dersin, ha?"

"Görüyorsun ya bir yüzüğüm daha var Mr. Vere'den
"Düz, altın bir halka parmağımda, pırıltılı."
Elini tuttum, "Ah Mary," dedim, "nasıl olur da sen..."
O tamamladı sözü "... Sen Mr. Ver'in karısı...
"E, ben bunda vefasızlık görmüyorum doğrusu, ne dersin, ha?"
"Yooo..." dedim, "ben de evliyim nasılolsa."

(Anonim)

İngilizceden çeviren: L. Sami Akalın
L. Untermeyer: The Pocket Book of Story Poems, s. 277 - 278.